

Sygn. akt III AUa 602/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek
Sędziowie:	SSA Anna Polak (spr.) SSA Barbara Białecka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Karolina Popowicz

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2016 r. w Szczecinie

sprawy (...) spółki akcyjnej w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z udziałem K. R. (1), H. P.

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji płatnika

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 15 kwietnia 2015 r. sygn. akt VI U 1272/14

1. oddala apelację,

2. zasądza od (...) spółki akcyjnej w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Sygn. akt III AUa 602/15

UZASADNIENIE

Decyzjami z 28 kwietnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że:

- H. P. w okresie od 4 stycznia 2010 r. do 20 grudnia 2012 r. (decyzja nr (...))

- K. R. (1) w okresie od 4 stycznia 2010 r. do 15 stycznia 2012 r. (decyzja nr (...)),

jako osoby wykonujące prace na podstawie umowy zlecenia u płatnika (...) S.A. w S. podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu oraz wypadkowemu w datach wskazanych w decyzji. Jednocześnie organ określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie w tym okresie.

W uzasadnieniach decyzji organ rentowy wskazał, że płatnik zawarł z zainteresowanymi umowy cywilnoprawne zlecenia, nazwane „umowami o dzieło”, których przedmiotem było najczęściej wykonanie różnego rodzaju dokumentacji niezbędnej dla prowadzenia przez firmę działalności. Organ podkreślił, że jego zdaniem zawarte umowy mają charakter umów o świadczenie usług, za czym przemawia rodzaj wykonywanych czynności, sposób ich wykonania oraz powtarzalność charakterystyczna dla umów zlecenia. Zawarte umowy nie prowadziły do indywidualnie oznaczonego rezultatu, przedmiot umowy nie został oznaczony w sposób obiektywnie weryfikowalny. Przy tym płacone wynagrodzenie w kolejnych miesiącach nie ulegało wahaniom, ale było stałe, niezależne od treści umów, a jedynie z czasem ulegało zwiększeniu.

Odwołanie od powyższych decyzji wniósł płatnik składek zaskarżając je w całości i wnosząc o zmianę zaskarżonych decyzji, ewentualnie ich uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi rentowemu. Płatnik w odwołaniach szczegółowo odniósł się do treści każdej z umów zakwestionowanych przez organ rentowy. Odnośnie czynności wykonywanych przez H. P. płatnik składek wskazywał, że przygotowywanie przez zainteresowaną kopii sporządzonej wcześniej dokumentacji bądź wytwarzanie nowych dokumentów, było warunkiem uzyskania od kontrahentów płatnika wynagrodzenia z tytułu zawartych z nimi umów. Natomiast K. R. (1) przygotowywał raporty, specyfikacje i inne dokumenty, co również było warunkiem uzyskania od kontrahentów płatnika wynagrodzenia z tytułu zawartych umów. Płatnik zaznaczył, że był zainteresowany osiągnięciem rezultatu w postaci gotowego dokumentu. Zainteresowani przy realizacji umów byli samodzielni, posiadali swobodę w wykonywaniu dzieła, ograniczeni byli jedynie terminem do jego zrealizowania. Zainteresowani ponosiliby również odpowiedzialność za nieprawidłowe wykonanie dzieła w przypadku stwierdzenia jego wad.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie i zasądzenie od odwołującego się na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podkreślił, że płatnik zawierał umowy o dzieło w celu wykonywania zadań pomocniczych przy realizacji kontraktów zawieranych zgodnie z przedmiotem prowadzonej działalności płatnika oraz prac porządkowych. Współpraca stron miała stały charakter. Przedmiotem umów było cykliczne wykonywanie powtarzalnych czynności.

Zainteresowani H. P. (w piśmie z 30 września 2014 r.) i K. R. (1) (w toku rozprawy w dniu 2 kwietnia 2015 r.) przychyliłi się do treści odwołań od decyzji wniesionych przez płatnika.

Decyzją nr (...) z dnia 28 kwietnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał kwoty należnych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych dla płatnika składek (...) S.A. w S. w okresie od stycznia 2010 r. do listopada 2012 r. Płatnik wniósł odwołanie od tej decyzji, skarżąc ją w części i wnosząc o uwzględnienie odwołania. W uzasadnieniu odwołania płatnik wskazał, które z roszczeń organu rentowego uznał. Ostatecznie płatnik nie zgadzał się jedynie z zarzutem dotyczącym nienaliczenia przez niego składek na ww fundusze od przychodu uzyskanego przez K. R. (1). Zaznaczył, że umowy zawarte z K. R. (1) były umowami o dzieło.

W odpowiedzi na odwołanie organ wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od odwołującego się na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sprawy z powyższych decyzji zostały przez Sąd Okręgowy połączone celem łącznego rozpoznania i orzekania.

Wyrokiem z 15 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie (pkt I) oraz zasądził od (...) spółki akcyjnej w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 180,00 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II).

Sąd Okręgowy wydał rozstrzygnięcie w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny i rozważania prawne.

(...) spółka akcyjna z siedzibą w S. prowadzi działalność gospodarczą m. in. w zakresie prowadzenia inwestycji w charakterze inwestora zastępczego, w ramach której m. in. sprawuje nadzór nad wykonawcami, pełni funkcje inżyniera kontraktu. Spółka na zlecenie kontrahentów przygotowuje również dokumentację projektową przedsięwzięć, w tym przedsięwzięć związanych z dofinansowaniem ze środków publicznych, dostępnych w ramach programów europejskich.

Sąd I instancji ustalił, że K. R. (1) jest z wykształcenia magistrem inżynierem elektryki. Zawodowo pracował jako naczelnik wydziału Policji w S.. Po przejściu na emeryturę rozpoczął współpracę z płatnikiem składek w ramach umów nazwanych umowami o dzieło.

W ramach współpracy strony zawarły następujące umowy o dzieło w następujących terminach:

1. w okresie od 04.01.2010 r. do 30.01.2010 r., przedmiotem umowy była weryfikacja dokumentacji wykonawczej sieci strukturalnej dla Szpitala na ul. (...), wykonanie założeń do sieci ochrony obiektu, monitoringu CCTy,

2. w okresie od 01.02.2010 r. do 23.02.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu z realizacji „Rozbudowy części środkowej budynku głównego Szpitala (...) – Z.” za II półrocze.

3. w okresie od 01.03.2010 r. do 30.03.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie weryfikacji dokumentacji projektowej i wykonanie raportu z weryfikacji do zadania „Centrum (...) w S.”.

4. w okresie od 01.04.2010 r. do 28.04.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie studium wykonalności dla projektu „Budowa (...) w S. – Z.”,

5. w okresie od 04.05.2010 r. do 28.05.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie studium wykonalności „Budowa (...) w S. – Z.” – aktualizacja”,

6. w okresie 01.06.2010 r. do 30.06.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie „studium wykonalności modernizacji systemu ciepłno – energetycznego wraz ze źródłem ciepła (...) w S. – Z.”,

7. w okresie od 01.07.2010 r. do 23.07.2010 r., przedmiotem było wykonanie raportu wstępnego inżyniera kontraktu na zadaniu „Centrum (...) w S.”.

8. w okresie od 01.12.2010 r. do 28.12.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie wykazu sprzętu medycznego ze środków RPO dla zadania „Centrum (...) ul. (...)”.

9. w okresie od 03.01.2011 r. do 30.01.2011 r., przedmiotem umowy było „wykonanie porównania ofert firmy (...) w zakresie wyposażenia w sprzęt medyczny sal operacyjnych.

10. w okresie od 01.02.2011 r. do 27.02.2011 r., przedmiotem umowy było przygotowanie specyfikacji sprzętu medycznego do zakupu w ramach przetargu Centrum (...) przy ul. (...).

11. w okresie od 01.03.2011 r. do 28.03.2011 r., przedmiotem umowy było przygotowanie specyfikacji lamp bezcieniowych i kolumn anestetycznych do przetargu na zakup sprzętu medycznego Szpital ul. (...).

12. w okresie od 01.04.2011 r. do 28.04.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie analizy dokumentacji w zakresie kamer w lampach operacyjnych i instalacji wydzielonej sieci kardiomonitora Szpitala ul. (...).

13. w okresie od 02.05.2011 r. do 27.05.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie listy różnic sprzętu medycznego pomiędzy PFU na budowę części środkowej budynku głównego, a listą sprzętu medycznego dostarczoną przez wykonawcę.

14. w okresie od 01.06.2011 r. do 30.06.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie oceny dokumentacji teletechnicznej na dzień 17.06.2011 r. dla zadania „Rozbudowa (...)”.

15. w okresie od 01.07.2011 r. do 29.07.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie analizy specyfikacji zamówienia przetargu na sprzęt medyczny Szpitala ul. (...), część II,

16. w okresie od 01.08.2011 r. do 31.08.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie zestawienia mebli biurowych i medycznych do przetargu na wyposażenie budynku M Szpitala ul. (...),

17. w okresie od 01.09.2011 r. do 30.09.2011 r., przedmiotem umowy było przeprowadzenie analizy przydatności sterowników firmy (...) w automatyce systemów sterowania do zadania „Rozbudowa części środkowej budynku głównego Szpitala (...)”,

18. w okresie od 02.11.2011 r. do 28.11.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie dokumentacji fotograficznej pomieszczeń piwnic i I piętra zadania „Rozbudowa części środkowej budynku głównego Szpital (...),

19. w okresie od 01.12.2011 r. do 19.12.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie przeglądu wykonanie protokołów z przekazania pomieszczeń budynku M drugiego piętra w Wojewódzkim Szpitalu (...) ul. (...) w S..

20. w okresie od 02.01.2012 r. do 30.01.2012 r., przedmiotem umowy było ponowne przeprowadzenie przeglądu pomieszczeń w Szpitalu ul. (...) w S., budynek M, w celu wypisania usterek nieusuniętych w czasie I przeglądu pomieszczeń.

K. R. (1) sprawdzał poprawność przedstawionych mu projektów z zakresu elektroniki, przygotowywał miesięczne i półroczne raporty z inwestycji, przygotowywał studium wykonalności w zakresie części technicznej, sporządzał listy zakupów niezbędnych sprzętów. Zdarzało się, że niektóre z prac były wykonywane jednocześnie. Strony umówiły się na wynagrodzenie:

- w okresie od stycznia 2010 r. do czerwca 2010 r. w kwocie 3.505 zł z tytułu wykonywania miesięcznie jednej umowy,

- w sierpniu 2010 r. w kwocie 1.752 zł z tytułu wykonania jednej umowy w lipcu 2010 r.,

- w okresie od grudnia do lutego 2011 r. w kwocie 2.921 zł z tytułu wykonywania miesięcznie jednej umowy,

- w kwietniu 2011 r. w kwocie 5.842 zł z tytułu wykonania umów z marca i kwietnia 2011 r.,

- w okresie od maja do lipca 2011 r. w kwocie 2.921 zł z tytułu wykonania miesięcznie jednej umowy,

- we wrześniu 2011 r. w kwocie 5.842 zł z tytułu wykonania umów z sierpnia i września 2011 r.,

- w okresie od listopada do grudnia 2011 r. w kwocie 2.921 zł z tytułu wykonania miesięcznie jednej umowy,

- w styczniu 2012 r. w kwocie 906,21 zł z tytułu wykonania jednej umowy.

Z ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy wynika także, że H. P. jest z zawodu ekonomistką. Od 2004 r. jest na emeryturze.

W ramach współpracy strony zawarły następujące umowy w następujących terminach:

1.w okresie od 04.01.2010 r. do 30.01.2010 r., przedmiotem umowy było skserowanie i sformatowanie SIWZ na modernizację systemu ciepłno – energetycznego oraz termomodernizację budynków Szpitala (...) – Z.,

2.w okresie od 03.02.2010 r. do 26.02.2010 r., przedmiotem umowy było skompletowanie i przygotowanie do wysyłki dokumentacji technicznej „Kanalizacja (...)”,

3.w okresie od 04.03.2010 r. do 30.03.2010 r., przedmiotem umowy było edytowanie, kompletowanie i kserowanie dokumentów do przetargu „Centrum (...)”,

4.w okresie od 06.04.2010 r. do 30.04.2010 r., przedmiotem umowy było przygotowanie wniosku do „Modernizacja Systemu ciepłno – energetycznego i termomodernizacja budynków Szpitala w Z.”,

5.w okresie od 05.05.2010 r. do 28.05.2010 r., przedmiotem umowy było przygotowanie oferty na Przetarg Szpital im. (...) w K., Szpital im. św. B. w S.,

6.w okresie 07.06.2010 r. do 29.06.2010 r., przedmiotem umowy było zweryfikowanie prawidłowości sporządzenia studium wykonalności dla projektu POIG7 – 47.

7.w okresie od 06.07.2010 r. do 30.07.2010 r., przedmiotem było przygotowanie oferty na „Poprawa Ochrony przeciwpożarowej L. na N.”, „Budowa (...) przy ul. (...) we W.”,

8.w okresie od 05.08.2010 r. do 27.08.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu miesięcznego dla inwestycji „Centrum (...)”,

9.w okresie od 06.09.2010 r. do 28.09.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu miesięcznego dla inwestycji „Centrum (...)”,

10.w okresie od 04.10.2010 r. do 29.10.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu do inwestycji „Centrum (...) w S.”.

11. w okresie od 03.11.2010 r. do 25.11.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu miesięcznego dla inwestycji „Centrum (...)”

12.w okresie od 06.12.2010 r. do 21.12.2010 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu miesięcznego dla „Centrum (...)”.

13.w okresie od 04.01.2011 r. do 30.01.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu miesięcznego dla inwestycji „Rozbudowa części środkowej budynku głównego Szpitala w Z.”.

14.w okresie od 04.02.2011 r. do 28.02.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu rocznego inwestycji „Rozbudowa części środkowej budynku głównego Szpitala w Z.”,

15.w okresie od 07.03.2011 r. do 30.03.2011 r. przedmiotem umowy było wykonanie raportu miesięcznego dla inwestycji „Rozbudowa części środkowej Szpitala w Z.”.

16.w okresie od 04.04.2011 r. do 22.04.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu miesięcznego dla inwestycji „Budowa i wyposażenie Centrum (...)”,

17.w okresie od 04.05.2011 r. do 27.05.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu miesięcznego dla inwestycji „Rozbudowa części środkowej budynku głównego wraz z dostosowaniem do wymogów fachowo – sanitarnych”.

18.w okresie od 06.06.2011 r. do 30.06.2011 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu miesięcznego dla inwestycji „Rozbudowa i wyposażenie Centrum (...)”.

19. w okresie od 04.07.2011 r. do 26.07.2011 r., przedmiotem umowy było przygotowanie wniosku o dofinansowanie projektu „Modernizacja systemu ciepłno – energetycznego i termomodernizacja Szpitala (...)”.

20.w okresie od 05.08.2011 r. do 26.08.2011 r., przedmiotem umowy było przygotowanie SIWZ na „Modernizację systemu ciepłno – energetycznego i termomodernizacji Szpitala (...)”,

21.w okresie od 05.09.2011 r. do 28.09.2011 r., przedmiotem umowy było opracowanie kompletnego „Raportu Kwartalnego na „Rozbudowę części środkowej budynku głównego wraz z dostosowaniem do wymogów fachowo – sanitarnych Szpital (...)”.

22.w okresie od 06.10.2011 r. do 27.10.2011 r., przedmiotem umowy było wysprzątanie biura, mycie okien, pranie wykładzin,

23.w okresie od 04.11.2011 r. do 28.11.2011 r., przedmiotem umowy było sporządzenie dokumentów Inżyniera z inwentaryzacji rozbudowy Szpitala (...).

24.w okresie od 05.12.2011 r. do 22.12.2011 r., przedmiotem umowy było sporządzenie dokumentacji fotograficznej z inwestycji Szpitala (...).

25.w okresie od 05.01.2012 r. do 30.01.2012 r., przedmiotem umowy było przygotowanie kserokopii dokumentacji wykonawczej dla Szpitala (...),

26.w okresie od 06.02.2012 r. do 28.02.2012 r., przedmiotem umowy było sporządzenie „Raportu z przeglądów przedawaryjnych inwestycji budowa i wyposażenie Centrum (...) w S.”.

27. w okresie od 05 03 2012 r do 28 03 2012 r, przedmiotem umowy było sprzątanie biura, pranie tapicerki i wykładziny, mycie okien,

28. w okresie od 05.04.2012 r. do 30.04.2012 r., przedmiotem umowy było sporządzenie „Raportu z inwentaryzacji po zakończeniu inwestycji budowa i wyposażenie Centrum (...)”,

29.w okresie od 07.05.2012 r. do 30.05.2012 r., przedmiotem umowy była edycja dokumentacji przetargowych na budowę tłoczni (...) wraz z rurociągiem tłocznym i kanalizacja w ul. (...)”,

30.w okresie od 05.06.2012 r. do 30.06.2012 r., przedmiotem umowy było sporządzenie oferty na budowę kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz oczyszczalni ścieków w T.,

31.w okresie od 02.07.2012 r do 30.07.2012 r, przedmiotem umowy było sporządzenie „Raportu kwartalnego uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej w gminie L.”,

32.w okresie od 06.08.2012 r. do 30.08.2012 r., przedmiotem umowy było skompletowanie dokumentacji dla zadania II - budowa tłoczni (...) wraz z rurociągiem tłocznym i infrastrukturą,

33.w okresie od 04.09.2012 r. do 30.09.2012 r., przedmiotem umowy było wykonanie raportu kwartalnego D.,

34. w okresie od 05.10.2012 r. do 30.10.2012 r., przedmiotem umowy było wykonanie w wersji papierowej i elektronicznej raportu kwartalnego inwestycji w N.,

35.w okresie od 05.11.2012 r. do 20.11.2012 r., przedmiotem umowy było przygotowanie w wersji papierowej i elektronicznej raportu miesięcznego D.,

36.w okresie od 10.12.2012 r. do 20.12.2012 r., przedmiotem umowy było sprzątanie pomieszczeń biurowych, pranie wykładzin i tapicerki, mycie okien.

W dalszej kolejności Sąd pierwszej instancji ustalił, że H. P. dokonywała sprawdzenia dokumentów pod kątem edytorskim, sporządzała miesięczne raporty inwestycji, edytowała, kserowała i składała dostarczoną jej dokumentację, sprzątała pomieszczenia biurowe firmy (...). Strony umówiły się na wynagrodzenie:

- w styczniu 2010 r. w kwocie 2.000 zł z tytułu wykonania jednej umowy.

- w okresie od lutego 2010 r. do września 2010 r. w kwocie 2.337 zł z tytułu wykonania miesięcznie jednej umowy,
- w okresie od października 2010 r. do lipca 2012 r. w kwocie 2.570 zł z tytułu wykonania miesięcznie jednej umowy,
- w okresie od sierpnia 2012 r. do października 2012 r. w kwocie 3.037 zł z tytułu wykonania miesięcznie jednej umowy,
- w okresie od listopada 2012 r. do grudnia 2012 r. w kwocie 2.570 zł z tytułu wykonania miesięcznie jednej umowy,

Sąd I instancji ustalił nadto, że zawierane przez zainteresowanych z płatnikiem składek umowy miały schematyczną i lakoniczną treść. Nie było w nich określane należne wynagrodzenie. W umowach znajdowały się jedynie postanowienia dotyczące daty zawarcia umowy, przedmiotu jej wykonania i terminu wykonania. Umowy zwykle zawierane były w pierwszych dniach miesiąca kalendarzowego, a termin ich wykonania przypadał na ostatnie dni tego miesiąca. Rozliczenia między stronami odbywały się na podstawie rachunków.

Sąd Okręgowy uznał odwołania za niezasadne, mając na uwadze treść przepisów art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie wynikający z Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.), a także art. 9, art. 10 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. 2014, poz. 272 – t. j.). Przy wydawaniu rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy miał także na uwadze przepisy art. 104 ust. 1 pkt 1 lit c) ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2015, poz. 149 – j.t.) oraz obowiązującą w polskim prawie zasadę swobody zawierania umów określoną w art. 353¹ k.c.

Sąd Okręgowy omówił regulacje dotyczące umowy o dzieło (art. 627 k.c.) oraz umowy o świadczenie usług (art. 750 k.c.). Na tej podstawie Sąd I instancji uznał, że strony łączyły umowy o dzieło. Nadto Sąd orzekający podkreślił, że na odwołującym się, zgodnie z art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., ciążył obowiązek wykazania, że ustalone w niej fakty nie odpowiadają rzeczywistości, a wiarygodność zaferowanego przez płatnika materiału dowodowego była bardzo niska.

Sąd Okręgowy ustalając rzeczywisty charakter umów zawieranych przez H. P. i K. R. (1) na rzecz płatnika ocenił, że zainteresowani przez okres odpowiednio 3 i 2 lat zawierali z odwołującym się systematycznie (praktycznie co miesiąc) umowy o dzieło, których przedmiot, choć powtarzalny, był zróżnicowany, a których umówiony i faktyczny okres wykonania zawsze zbliżał się do miesiąca kalendarzowego, przy czym niezależnie od przedmiotu umowy wskazane osoby otrzymywały co do zasady stałe wynagrodzenie. Przedmiot umowy był nieadekwatny zarówno do określonego bądź rzeczywistego czasu jej wykonywania, jak i często do umówionego wynagrodzenia. H. P. niejednokrotnie zajmowała się kserowaniem i formatowaniem specyfikacji istotnych warunków zamówień różnego rodzaju dokumentacji (np. umowy nr. (...)). W ocenie Sądu Okręgowego trudno jednak zakładać, że nawet kserowanie, bindowanie, edytowanie, kompletowanie i sprawdzanie pod kątem kompletności oraz przygotowywanie do wysłania choćby kilku tysięcy stron dokumentacji mogło, w ramach jednego projektu, zajmować okres zbliżony do miesiąca czasu. Tego typu czynności nie wymagają tak dużego nakładu czasu, zatem okresy, w jakich zainteresowana wykonywała przedmiotowe umowy są nieprawdziwe. Nadto Sąd Okręgowy wskazał, że trudno przyjmować, że tego rodzaju czynności, polegające na prostej pracy niewymagającej żadnych kwalifikacji, mogłyby być wycenione na kwotę 2.000 zł, 2.3337 zł czy 2.570 zł, tym bardziej, że na co wskazywała H. P., w przypadku przygotowywania większych projektów korzystała z środków biurowych znajdujących się w siedzibie firmy płatnika, a więc nie ponosiła kosztów przygotowania tej dokumentacji. Nadto także inne „dzieła”, których wykonania podejmowała się zainteresowana, opiewały na analogiczne kwoty mimo zupełnie odmiennego charakteru – przygotowanie miesięcznego raportu w ciągu 10 dni, sprzątanie pomieszczeń biurowych mających 100 m² w ciągu weekendu było tak samo wycenione jak przygotowanie kwartalnego raportu z inwestycji w postaci uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej w gminie L..

Podobnie Sąd Okręgowy ocenił czynności wykonywane przez K. R. (1). Podobna ilość czasu i analogiczne wynagrodzenie wiązało się z wykonaniem różnych „dzieł”. Sąd I instancji wskazał przykłady zawieranych na okres czasu zbliżony do miesiąca umów, za które zainteresowany otrzymał wynagrodzenie w kwocie 2921 zł: wykonanie

dokumentacji fotograficznej pomieszczeń piwnic i pierwszego piętra szpitala (umowa nr (...)), specyfikacji sprzętu medycznego do zakupu czy zestawienia mebli biurowych i medycznych do przetargu na wyposażenie budynku szpitala (umowa nr (...), przy czym jak podkreślał sam zainteresowany, zestawienia te przygotowywał na podstawie już istniejących i przygotowanych przez inną osobę dokumentów) oraz wykonanie listy różnic sprzętu medycznego między listą sprzętu wymaganą projektem a dostarczoną przez wykonawcę (umowa nr (...)). Zdaniem Sądu I instancji tak ustalone wynagrodzenie nie było adekwatne do wykonanych zgodnie z umowami czynności, które nie miały charakteru czynności skomplikowanych czy czasochłonnych.

W ocenie Sądu Okręgowego, mając na uwadze systematyczność stron w zawieraniu umów, okres na jaki były zawierane, jak też nieadekwatność zadań powierzanych zainteresowanemu do wykonania w odniesieniu do wypłacanego im wynagrodzenia i czasu przeznaczanego na te zadania, wskazany w umowach przedmiot nie stanowił o rzeczywistej pracy, jaką zarówno H. P. jak i K. R. (1) świadczyli na rzecz płatnika w określonym w umowie czasie. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że zainteresowani potwierdzali wykonywanie przedmiotowych prac, jednak nie potrafili wytłumaczyć dlaczego z tego tytułu otrzymywali stałe wynagrodzenie. H. P. wskazywała, że wynagrodzenie ustalono początkowo na podstawie uśrednionych kosztów różnych robót, jakie mogła wykonywać, z kolei K. R. (1) podawał, że dostawał od „szefa” informację, za jaką kwotę maksymalną może dane dzieło wykonać. Zeznająca w charakterze świadka A. K. wskazała z kolei, że wynagrodzenie było wynikiem negocjacji i nie potrafiła odnieść się do tego, dlaczego miało charakter stały. Wobec tych ustaleń Sąd I instancji wskazał, że trudno przyjmować, żeby płatnik oferował zainteresowanemu stałe wynagrodzenie niezależnie od zakresu i stopnia trudności zlecanej im pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, oprócz prac wskazanych w zawartych przez strony umowach, zainteresowani wykonywali na rzecz płatnika również inne czynności. Określenie w poszczególnych umowach o dzieło ich przedmiotu, miało służyć jedynie celowi, aby ciągłość usług świadczonych przez zainteresowanych na rzecz płatnika ukryć pod pozorem wykonywania przez nich jednej, skonkretyzowanej umowy o dzieło. Płatnik nie wyjaśnił, dlaczego umowy z zainteresowanymi zawierane były systematycznie, na okresy czasu z zasady odpowiadające miesiącom kalendarzowym i ze stałym wynagrodzeniem.

Sąd I instancji nie miał wątpliwości, że umowy zawarte z płatnikiem przez H. P. mają charakter umów o świadczenie usług, zbliżonych do umów zlecenia. W ocenie Sądu orzekającego bez wątpienia prace świadczone przez zainteresowaną ulegały materializacji w postaci wytworzonych przez nią dokumentów. Jednakże tego rodzaju dokument nie może być uznany za dzieło, skoro w żadnym zakresie nie stanowił efektu pracy twórczej, wyrazu kreatywności bądź myśli o charakterze specjalistycznym, technicznym. Sama zainteresowana zeznawała, że jej praca polegała na zajęciach prostych, powtarzalnych, nietwórczych. Sporządzane raporty nie wymagały pracy twórczej, bowiem praca zainteresowanej polegała na przepisaniu w odpowiednie rubryki raportu zdarzeń opisanych w innych dokumentach, w szczególności w dzienniku budowy albo też polegały na przeniesieniu do dokumentu informacji dostarczonych jej przez innych pracowników firmy. Również świadczenie usługi sprzątnięcia nie mogły zostać uznane za dzieło. Nadto Sąd Okręgowy podkreślił, że wykonywane przez zainteresowaną czynności nie przechodziły także, istotnego przy umowach o dzieło, testu wady fizycznej dzieła. Niewłaściwe skserowanie przez zainteresowaną pewnych dokumentów, niewypełnienie ich w całości, przeoczenie istniejących w nich nieprawidłowości czy wreszcie niedokładne wysprzątnięcie pomieszczeń nie prowadziłyby do przypisania dokumentom stanu wadliwości, lecz do ewentualnej oceny działań pod kątem staranności. Jak wynika z zeznań samej zainteresowanej, wykonane przez nią prace były kontrolowane i odbierane przez inne osoby, które w istocie dokonywały sprawdzenia staranności ich wykonania. Czynności świadczone przez H. P. miały charakter powtarzalny, wystandaryzowany, rezultat jej pracy był kontrolowany przez płatnika i nie stanowił samodzielnej części wykonywanego przez niego zadania, trudno zatem przyjąć, aby zawierane przez strony umowy miały charakter umów o dzieło.

Zdaniem Sądu Okręgowego, podobnie należało ocenić czynności świadczone na rzecz odwołującego się przez K. R. (1). Sąd pierwszej instancji podkreślił, że część wykonywanych przez zainteresowanego czynności miała charakter kreatywny w stopniu znacznie większym, niż czynności wykonywane przez H. P., co jednak nie pozwalało na uznanie, że czynności te prowadziły do powstania konkretnego dzieła. Sąd I instancji nie kwestionował, że zainteresowany sporządzał poszczególne dokumenty, w postaci studium wykonalności inwestycji oraz kontrolował dokumentację

związaną z realizacją sieci elektronicznych szpitala czy z innymi inwestycjami. Jednakże studium wykonalności nie może być uznane za odrębne dzieło, chociaż stanowi pokazną analizę warunków inwestycyjnych, to – na co wskazuje jego treść – polega nie tyle na wyciągnięciu wniosku w oparciu o fachową i specjalistyczną wiedzę, co na zebraniu niezbędnych informacji i ich opracowaniu w jeden spójny raport. Natomiast czynności kontrolne choć wymagają pewnego rodzaju wiedzy specjalistycznej, to nie mogą być uznane za dzieło już z tego względu, że nie podlegają materializacji w postaci odrębnego, autorskiego projektu. W przypadku K. R. (1) dokonywane przez niego czynności kontrolne polegały na sprawdzeniu kompletności czy prawidłowości projektów, ale odpowiedzialność za prawidłowe wykonanie tych czynności wynikała jedynie z umowy zawartej przez niego z płatnikiem, a nie z jakiegokolwiek odpowiedzialności zawodowej. Czynności te nie dają się zweryfikować za pomocą testu na wady dzieła. Zdaniem Sądu Okręgowego pozostałe czynności wykonywane przez ubezpieczonego nie wymagały szczególnej wiedzy i umiejętności, miały charakter czynności prostych, powtarzalnych i standardowych, mogły być wykonane przez każdego, niezależnie od kwalifikacji. Opierały się (poza obowiązkiem dotyczącym przygotowania fotografii) na dokumentach wcześniej przygotowanych przez inne osoby, a zatem wymagały wysiłku polegającego na wyselekcjonowaniu z góry określonych informacji, nie odbiegały więc od typowych prac biurowych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd I instancji uznał argumenty przedstawiane przez odwołującego za niezasadne. Tym samym niezasadne było również odwołanie od decyzji ustalającej wysokość należnych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych we wskazanych w decyzji okresach, skoro zainteresowany wykonywał na rzecz płatnika tego rodzaju prace, które muszą być kwalifikowane w ramach świadczenia usług do którego stosuje się przepisy dotyczące umów zlecenia, tym samym płatnik, zgodnie z przywołanymi wcześniej przepisami, miał obowiązek odprowadzić od tej osoby składki na rzecz ww. funduszy.

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, tj. na podstawie art. 98 k.p.c.

Z wyrokiem Sądu Okręgowego nie zgodził się płatnik składek, który w wywiedzionej apelacji rozstrzygnięciu zarzucił:

I. Sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wyrażającą się w rażąco błędnym przyjęciu, iż strona odwołująca nie wykazała, że zawarte z H. P. oraz K. R. (1) umowy były umowami o dzieło, podczas gdy odwołujący przedłożył na ową okoliczność szereg dokumentów, oraz osoby zainteresowane w swoich zeznaniach potwierdzili, iż ich oraz odwołującego wolą było zawarcie umów o dzieło.

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego w szczególności:

a) przepisu art. 6 i art. 12 ustawy systemowej, ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że zainteresowani H. P. oraz K. R. (1) podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu w okresach wskazanych w zaskarżonych decyzjach;

b) art. 9 i 10 ustawy z dnia 13 lipca 2006r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. 2014, poz. 272 - t.j.) poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że powód obowiązany był do opłacenia składki na Fundusz Pracy za zainteresowanych w okresach wskazanych w zaskarżonych decyzjach;

c) art. 353¹ k.c. poprzez bezzasadne przyjęcie, iż mimo zasady swobody zawierania umów, wyraźnej woli powoda oraz zainteresowanych stron, że zawierały umowy zlecenia a nie umowy o dzieło. Powyższemu stanowisku Sądu I instancji przeczą zeznania świadków, z których wynika wola zawarcia umów o dzieło;

d) art. 627 i art. 65 § 2 k.c. poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że strony związane były umową zlecenia, ponieważ umowy były zawierane systematycznie, a strony negocjowały wynagrodzenie na podobnych stawkach, mimo iż z zeznań świadków oraz załączonych dokumentów wynika, iż wolą stron było zawarcie umów o dzieło, a celem zawarcia umów było osiągnięcie określonego rezultatu.

III. Naruszenie przepisów prawa formalnego:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i uznanie wbrew twierdzeniom świadków oraz załączonych dowodów, iż zawarte umowy były umowami zlecenia;

W uzasadnieniu apelacji płatnik składek wskazywał, że wolą stron było zawarcie umów o dzieło. Zainteresowani mieli świadomość różnic pomiędzy umową o dzieło a umową zlecenia. Strony umowy każdorazowo negocjowały stawki wynagrodzenia, zaś samo wynagrodzenie nie jest elementem przedmiotowo istotnym umowy o dzieło. Zakres umów był dookreślany ustnie w momencie podpisywania umów. Wszystkie dokumenty wymieniane przez Sąd Okręgowy były konkretnymi, indywidualnie oznaczonymi rezultatami.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz ZUS kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że z H. P. zawierane były umowy o dzieło w celu wykonywania zadań pomocniczych przy realizacji kontraktów zawieranych zgodnie z przedmiotem prowadzonej działalności płatnika, a nawet prace porządkowe. Natomiast z K. R. (1) zawierano umowy w celu realizacji kontraktów zawieranych zgodnie z przedmiotem prowadzonej działalności płatnika. Współpraca stron miała charakter stały i powtarzalny w całym okresie. Sam zamiar stron nie może decydować o charakterze umowy w oderwaniu od jej przedmiotu i sposobu wykonywania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja płatnika składek okazała się bezzasadna.

Sąd Okręgowy ustalając stan faktyczny niniejszej sprawy oparł się na całokształcie zebranego materiału dowodowego, należycie go rozważył i wskazał jakim środkiem dowodowym dał wiarę, przedstawiając prawidłową ich ocenę, którą właściwie uargumentował. Ustalenia faktyczne zasługują na akceptację i Sąd Apelacyjny podziela je, przyjmując za własne, w związku z czym nie ma konieczności ich ponownego przytaczania w całości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2012 r., I UK 233/09, LEX nr 585720). Wbrew zarzutom apelacji, analiza akt postępowania wskazuje, że nie wystąpiło w niej również naruszenie przepisów prawa materialnego.

W pierwszej kolejności za niezasadny uznać należy, zawarty w apelacji, zarzut przekroczenia przez Sąd I instancji granicy swobodnej oceny dowodów, bowiem skuteczna obrona stanowiska skarżącego w tym zakresie wymagałaby wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego oraz brak jest wszechstronnej oceny wszystkich istotnych dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 1998 r. II UKN 151/98 - OSNAPiUS 1999/15/492; z 4 lutego 1999 r. II UKN 459/98 - OSNAPiUS 2000/6/252; z 5 stycznia 1999 r. II UKN 76/99 - OSNAPiUS 2000/19/732).

Jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok SN z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00 LEX nr 56906).

Apelujący powinien zatem wskazać, które z dowodów i w jakiej części zostały przez Sąd I instancji ocenione z naruszeniem zasady swobodnej oceny dowodów, a w rezultacie, jakie ustalenia faktyczne Sądu są nieprawidłowe. Wymogom tym nie odpowiada apelacja płatnika. Stanowi ona w zasadzie polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu pierwszej instancji.

Rację ma Sąd I instancji argumentując, że w sprawie, w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje skuteczność prawną umowy zawartej między osobami trzecimi pierwszorzędne znaczenie mają: zasada swobody

zawierania umów wyrażona w art. 353¹ k.c. Zakwestionowanie tych zasad może nastąpić jedynie na warunkach przewidzianych przepisami kodeksu cywilnego tj. w sytuacji stwierdzenia nieważności czynności prawnej (art. 58 k.c.), stwierdzenia wad oświadczenia woli, w tym pozorności umowy (art. 83 k.c.), bądź też stwierdzenia, że wynikający z umowy stosunek prawny co do treści lub celu sprzeciwia się właściwości stosunku, ustawie lub zasadom współżycia społecznego (art. 353¹ k.c.). W ocenie Sądu Apelacyjnego były podstawy, aby zakwestionować zasadę swobody zawierania umów i poszanowania woli stron, bowiem płatnik oraz zainteresowani ułożyli stosunek prawny wynikający z umowy o dzieło w sposób sprzeciwiający się naturze umowy o dzieło. W oparciu o analizę treści umów, jak też okoliczności ich zawarcia i realizacji jednoznacznie stwierdzić trzeba, że faktycznie strony łączyły umowy o świadczenie usług. W oparciu o analizę treści umów, jak też okoliczności ich zawarcia i realizacji jednoznacznie stwierdzić trzeba, że faktycznie strony łączyły umowy o świadczenie usług. Odnośnie eksponowanego przez apelującego zamiaru zawarcia umów o dzieło, a także świadomego ich podpisania przez zainteresowanych, Sąd Apelacyjny podtrzymuje swoje dotychczasowe stanowisko, że okoliczności te nie mogą zmienić charakteru zatrudnienia zainicjowanego taką umową, jeśli zatrudnienie wykazuje w przeważającym stopniu cechy innego stosunku prawnego (wyrok SA w Szczecinie z dnia 20.09.2012r., III AUa 497/12). Nie nazwa zawartej umowy, ale rzeczywisty przedmiot umowy, a także rodzaj i okoliczności jej wykonania świadczą o typie umowy.

Odnosząc się do argumentacji prezentowanej przez apelującego, należy podnieść, że w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych z zasady, ubezpieczeniem społecznym objęte zostały wszystkie tytuły prawne, na podstawie których osoba fizyczna świadczy na rzecz innego podmiotu prawnego czynności za określonym wynagrodzeniem. Są to przede wszystkim umowa o pracę, umowa agencyjna, umowa zlecenia, umowa o pracę nakładczą, umowa o świadczenie usług, spółdzielcza umowa o pracę, służba wojskowa, służba celna, etc. Jednakże wyjątkiem od tej zasady jest wykonywanie umowy o dzieło i jako wyjątek wymaga precyzyjnego rozważenia. Na szczególną uwagę zasługuje w tym względzie najnowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego. I tak w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 marca 2015 roku (III UK 159/14) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że w dobie, gdy podmioty zamawiające kierują się wyłącznie kryterium ceny, zawieranie umów o dzieło staje się powszechną praktyką. Oczywiście popularność umowy o dzieło wynika z faktu, że z tytułu zawarcia takiej umowy nie powstaje obowiązek ubezpieczenia społecznego. O ile jest on z perspektywy zamawiającego korzystny, o tyle prowadzi do ukształtowania takiej zależności, że wykonujący pracę nie uczestniczą w systemie ubezpieczeń społecznych, a tym samym nie są objęci ochroną na wypadek ryzyka związanego z wypadkiem, czy chorobą. Naturalnie ten element nie może być w sprawie decydujący i powodujący zakwalifikowanie czynności zainteresowanego automatycznie do umowy o świadczenie usług. Może jednak rzucać światło na przewartościowanie pojęć dotyczących dzieła. Apelujący dokonując wykładni oświadczeń woli stron zdaje się nadto nie dostrzegać specyfiki sfery ubezpieczeń społecznych, w której swoboda stron doznaje ograniczeń (wyrok SN z dnia 24 marca 2015 roku, II UK 184/14). W uzasadnieniu cytowanego wyroku Sąd Najwyższy zważył, że domeną ubezpieczeń społecznych są przepisy *ius cogens*, których wolą stron nie można wyłączyć, czy też ograniczyć. Przykładem jest kwestia podlegania ubezpieczeniu społecznemu, które istnieje z mocy prawa i mocą czynności prawnej nie można zniwelować powstających na tym tle obowiązków.

Podzielając zatem zasadniczo niesporne w tej mierze ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy co do czynności wykonywanych przez zainteresowanych, treści łączącej ich z płatnikiem umowy, Sąd Apelacyjny uznał, że bez wątplenia zainteresowani nie wykonywali pracy na podstawie umowy o dzieło. Wykonywane przez nich czynności charakterystyczne są dla umowy o świadczenie usług. Sąd Okręgowy trafnie przy tym wykazał na czym polega istotna różnica pomiędzy umową o dzieło a umową zlecenia, której regulacje stosować należy odpowiednio przy umowie o świadczenie usług. Jak stanowi art. 627 k.c. przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Przedmiotem umowy o dzieło jest wykonanie dzieła, będącego osiągnięciem określonego z góry przez strony rezultatu. Rezultat ten może być materialny lub niematerialny, ucieleśniony (utrwalony) lub nieucieleśniony (nieutrwalony). Zważyć przede wszystkim trzeba, że nazwa umowy nie ma decydującego znaczenia dla określenia jej charakteru, który ustala się na podstawie treści oświadczeń woli stron, dokonując ich wykładni zgodnie z art. 65 k.c. Z treści tego przepisu wynika, że dla prawidłowej oceny charakteru prawnego łączącego strony stosunku prawnego decydujące znaczenie mają ustalenia faktyczne dotyczące okoliczności zawarcia umowy, jej celu i zamiaru stron (podobnie, choć w innym stanie faktycznym wyrok

Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2002 r., II UKN 769/00, lex nr 560567). Zamiar zawarcia umowy o dzieło, a także świadome podpisanie takiej umowy nie mogą zmienić charakteru zatrudnienia zainicjowanego taką umową, jeśli wykazuje ono w przeważającym stopniu cechy innego stosunku prawnego (podobnie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2008 r., I PK 315/07, Lex nr 470956). O charakterze umowy decyduje zatem jej treść w zakresie wszystkich elementów zobowiązania.

Natomiast wykonywanie określonej czynności (szeregu powtarzających się czynności), bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie jest cechą charakterystyczną, tak dla umów zlecenia (art. 734 § 1 k.c.), jak i dla umów o świadczenie usług nieuregulowanych innymi przepisami (art. 750 k.c.) a nawet umowy o pracę. Zatem, w odróżnieniu od umowy o dzieło przyjmujący zamówienie w umowie zlecenia (umowie o świadczenie usług) nie bierze na siebie ryzyka związanego z niepomyślnym wynikiem czynności; jego odpowiedzialność za właściwe wykonanie umowy oparta jest na zasadzie starannego działania (art. 355 § 1 k.c.), podczas gdy odpowiedzialność strony przyjmującej zamówienie w umowie o dzieło niewątpliwie jest odpowiedzialnością za rezultat.

Sąd Odwoławczy uważa, że z przedstawioną wyżej definicją umowy o dzieło, co do zasady nie koresponduje wykonywanie kolejnych czynności, w systemie pracy ciągłej w pewnym cyklu profesjonalnej działalności zlecającego pracę. Szereg kolejnych czynności, które realizowane są w związku z prowadzeniem określonych inwestycji, nawet gdy prowadzi do wymiernego efektu, nie może być rozumiany jako jednorazowy rezultat i kwalifikowany jako realizacja umowy o dzieło. Przedmiotem umowy o dzieło nie może być bowiem osiąganie kolejnych, bieżąco wyznaczanych rezultatów; w tym sensie nie może istnieć ciąg tzw. małych dzieł składających się na końcowy efekt, za który odpowiedzialność przyjmuje zlecający pracę. Tego rodzaju czynności są charakterystyczne dla umowy o świadczenie usług, którą definiuje obowiązek starannego działania – starannego i cyklicznego wykonywania umówionych czynności. O tym jaki stosunek prawny łączy strony w rzeczywistości rozstrzyga całokształt okoliczności towarzyszących, tak zawarciu umowy, jak i jej wykonywaniu.

Sąd Apelacyjny uznał, że dokonane w sprawie ustalenia pozwalają na wniosek, że stosunki prawne łączące spółkę (...) z H. P. i K. R. (1) nie posiadały cech charakterystycznych odpowiadających umowie o dzieło. Płatnika łączyło z K. R. (1) dwadzieścia, kolejno zawieranych umów, natomiast z H. P. zawieranych kolejno trzydzieści sześć umów. Przedmiotem umów były w szczególności czynności pomocnicze przy realizacji kontraktów, prace porządkowe, cykliczne wykonywanie raportów z inwestycji na podstawie dostarczonych przez płatnika materiałów, porównywanie ofert przetargowych, wykonanie stadium wykonalności inwestycji lub jego weryfikacja.

Czynności te nie prowadziły do samodzielnego dzieła w rozumieniu jednorazowego rezultatu, lecz stanowiły kolejne etapy przy realizacji kontraktów zawieranych przez płatnika zgodnie z przedmiotem prowadzonej działalności gospodarczej. Wykonywane przez zainteresowanych powierzone im zadania składały się na finalny rezultat, w postaci uzyskania określonego kontraktu, co jednak nie było przedmiotem umowy stron. Zainteresowani nie ponosili odpowiedzialności za brak uzyskania kontraktu przez płatnika składek.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że zainteresowani realizowali przypisane im czynności w oparciu o polecenia płatnika, a nie o twórcze działania. Sposób wykonania nie był pozostawiony ich uznaniu, ale musiał być wykonany zgodnie z zaleceniami osób nadzorujących pracę zainteresowanych, co znalazło potwierdzenie w zeznaniach H. P.. Taka zaś okoliczność stoi w sprzeczności z zasadniczymi cechami umowy o dzieło, która charakteryzuje się brakiem zależności przyjmującego zamówienie od zamawiającego. Przyjmujący zamówienie wykonuje dzieło samodzielnie. Umowa o świadczenie usług, do której odpowiednio mają zastosowanie przepisy o zleceniu, polega na wykonywaniu czynności w sposób ściśle wskazany przez zlecającego usługę (art. 737 k.c.). Natomiast wykonanie dzieła zwykle wymaga określonych kwalifikacji, umiejętności i środków. Chodzi raczej o wymóg zachowania samodzielności w wytwarzaniu dzieła, a na tej płaszczyźnie schemat i instrukcje przekazywane zainteresowanym wskazywały na brak takiej samodzielności, co zbliżało te umowy do umów o świadczenie usług, aniżeli przemawiały jedynie za traktowaniem ich jako elementu współpracy w myśl art. 640 k.c. Sąd Apelacyjny, wbrew stanowisku i zarzutom apelacyjnym uznał, że brak indywidualizacji przedmiotu umów był zamierzony i wynikał przede wszystkim z charakteru prac powierzonych zainteresowanym. Wykonywane przez zainteresowanych prace miały charakter standardowy i nie

wymagały szczególnych umiejętności ani uprawnień. Trudno zresztą oczekiwać, aby płatnik indywidualizował pracę w postaci np. sprzątnięcia, kserowania dokumentów, dokonywania korekty dokumentów, wykonywania raportów na podstawie dostarczonych przez płatnika materiałów, porównywania ofert przetargowych, wykonywania analiz lub oceny dokumentacji technicznej, sporządzania listy różnic sprzętu, specyfikacji sprzętu, czy przeglądu pomieszczeń. Wykonywanie powyższych czynności nie wymagało wysokich kwalifikacji formalnych od osób je wykonujących.

Nie przekonuje Sądu Apelacyjnego twierdzenie, że o skuteczności prawnej zawartych umów o dzieło decyduje możliwość zweryfikowania ich rezultatu pod kątem istnienia wad fizycznych dzieła. Zdaniem Sądu Apelacyjnego przedmiot umów pozwalał, co najwyżej na bieżącą kontrolę przez osoby nadzorujące prawidłowości wykonania pracy, ten fakt jednak nie wyczerpywał przesłanki sprawdzalności dzieła pod kątem wad fizycznych. Zaś za finalny rezultat, a więc uzyskanie kontraktu, zainteresowani nie ponosili odpowiedzialności.

Wbrew argumentacji płatnika składek zawartej w uzasadnieniu apelacji, należy wskazać, że czynności wykonywane przez zainteresowanych odpowiadały charakterystyce umów określonych w art. 750 k.c., a więc umów o świadczenie usług. Sąd Okręgowy w tym zakresie nie naruszył norm wynikających z art. 627 k.c. Sąd Odwoławczy nie dopuścił się także naruszenia art. 353¹ k.c. oraz 65 § 1 i 2 k.c. Sąd Apelacyjny uważa, że czynności wykonywane przez zainteresowanych na rzecz płatnika nie miały charakteru zindywidualizowanego, nie prowadziły do stworzenia żadnego nowego, unikatowego wytworu o zindywidualizowanych cechach i właściwościach określonych w umowie. Praca, jaką wykonywał K. R. (1) oraz H. P. pozbawiona była elementu własnej twórczości, sprowadzała się jedynie do wykonania określonych przez płatnika zadań. Określone zostały prace, jakie mają być wykonane, a nie konkretne dzieło. Między stronami istniał także stosunek zależności, bowiem niezbędne materiały dostarczane były przez płatnika. Prace nie wymagały szczególnych kwalifikacji. Były to czynności, które może wykonywać każda osoba. Niezbędne dokumenty do wykonania prac dostarczane były przez płatnika. Zainteresowani pracowali w oparciu o te dokumenty. Nadto z zeznań wynika, że czynności polegające na sporządzaniu raportów wykonywały także inne osoby, które zatrudnione były w spółce w ramach umowy o pracę.

Nie ulega wątpliwości, że czynności wykonywane przez K. R. (1) wymagały większej znajomości przedmiotu wykonywanych prac, jednakże okoliczność ta nie jest wystarczająca do zmiany zaskarżonego wyroku. W dalszym ciągu czynności wykonywane przez zainteresowanego były czynnościami powtarzającymi się, wykonywanymi przez poszczególne miesiące i nie wymagały indywidualnych, szczególnych umiejętności od osoby je wykonującej. Każda osoba po odpowiednim przeszkoleniu byłaby w stanie wykonać prace powierzane zainteresowanemu. Również nietrafna okazała się argumentacja płatnika, który wskazywał, że dziełem było wykonanie przez zainteresowanego stadium wykonalności. Sąd Okręgowy trafnie wskazał, że czynność ta polegała nie na wyciąganiu wniosków w oparciu o fachową i specjalistyczną wiedzę, ale na zebraniu niezbędnych informacji i ich opracowaniu. W wyniku zleczonych zainteresowanemu prac nie powstawały autorskie projekty.

Nadto zauważyć należy, że strony nie umawiały się na wynagrodzenie za wykonanie określonego dzieła. Wynagrodzenie zainteresowani dostawali miesięcznie i bez znaczenia w zasadzie pozostawała ilość wykonanej pracy. Zdarzało się, że wynagrodzenie w tej samej wysokości było wypłacane za zrealizowanie czynności w ciągu kilku dni i za czynności, których realizacja zajmowała zainteresowanemu ponad miesiąc. Cechą umowy o dzieło jest realizacja określonych czynności za wynagrodzeniem. I wynagrodzenie powinno być wypłacane za zrealizowanie konkretnego dzieła, a nie powinno być uśrednione.

Sąd Apelacyjny nie kwestionuje możliwości powierzenia przez płatnika określonych czynności osobom zatrudnianym w ramach stosunków cywilnoprawnych, jednak powinno to odbywać się z poszanowaniem porządku prawnego, w szczególności w zakresie wywiązywania się ze zobowiązań publiczno-prawnych. Jeżeli strony zawierają umowy o dzieło na warunkach, które nie spełniają ustawowego wymogu sprecyzowania rezultatu umowy, to taka czynność prawna, jako pozorna w rozumieniu art. 83 § 1 k.c. jest nieważna. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli strony zgodnie zawierają taką umowę dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczeń woli stron ocenia się według właściwości tej czynności.

Zatem skutki prawne umów „o dzieło” należało oceniać tak, jak dla umów zlecenia. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Pomiędzy płatnikiem a zainteresowanymi doszło do zawarcia umów o świadczenie usług, co uzasadniało objęcie zainteresowanych ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi i wypadkowym zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej. Strony zawierały bowiem skutecznie umowy, które nosiły cechy umów zlecenia. W związku z powyższym brak było także podstaw do uwzględnienia odwołania od decyzji zobowiązującej płatnika do opłacenia składki na Fundusz Pracy za zainteresowanych w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i w związku z art. 108 § 1 k.p.c. Wysokość kosztów w sprawie o objęcie ubezpieczeniem społecznym ustalono w oparciu o § 2 ust. 1-2 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 i § 11 ust. 2 w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j. t. Dz. U. z 2013r., poz. 490).

SSA Barbara Białecka SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak